

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

NR. 9 . SEPTEMBER 1957
12. ARGANG

UDGIVET AF
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND

**LANDBOSTANDENS
SPAREKASSE**

NYKØBING F.

MØBELHUSET

v. A. Hansen

NYKØBING F.

Aktieselskabet
PAPIRLAGERET NYKØBING F.
Langgade 22 Tlf. 85 23 22

**LOLLAND-FALSTERS
ANDELSSVINESLAGTERI**

Nykøbing F.

GEORG ENGELL

Alt i sport
Torvet — Nyk. F. — Tlf. 1230

MIDDELBO OUTZEN A/S
Nykøbing F.

JOHS. AAEN
Nykøbing F.

TH. RASMUSSEN
Nykøbing F.

I. B. BRUN & SØN A/S
Nykøbing F.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid: 10—15).
Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været boddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Østerbrogade 28, Kbh. Ø. C. 16.014.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Seminarietforstander, cand. mag.
Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsvej 8,
Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Fabrikant Poul Møller, Skive.

Læge Børge Næsted, Sadolinsgade 9,
Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhus-
stræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade
18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé 5, København Ø.

Prokurist Otto Schmidt, Kolding.
Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

FORSIDEN:

Frihedsmuseet på Esplanaden er nu så vidt færdigt, at indvielsen kan foregå d. 5. okt.
Det sker under overværelse af Kongen og Dronningen. Vi viser her „Kanonhallen“.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- ogannonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15) Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD:

	Side
Landssvigerne	203
International conference	205
Reddede tusinder	209
5000 mand med brigaden ..	215
Dagbogsblade	219
En tysk modstandsmand	221
Front og bro	223
Mit møde med 19. september	228

LANDSSVIGERNE

skal optages i samfundet, men —

Når landssvigeren har udstået sin straf, skal han under en eller anden form vende tilbage til samfundet.

Rent principielt må enhver lovlydig borger bøje sig for dette krav og være villig til at samarbejde med landssvigeren indenfor det borgerlige erhverv.

Fornuften siger også, at det må være sådan.

Men hvorfor giver det da gang på gang vanskeligheder for landssvigerne at få beskæftigelse og at bevare den?

Der er nok flere grunde. Fra myndighedernes side kan man nok bestemme, at sådan skal det være, men det har nu alle dage været en umulig opgave for myndighederne at bestemme over følelseslivet hos den enkelte.

Det er så svært for den enkelte at tage godt mod landssvigeren — for når han kunne svigte vort land, dengang det var i nød — kan han meget let gøre det igen.

Hertil kommer, at det spiller en ikke uvæsentlig rolle, hvilken adfærd landssvigeren udviser, efter at han har udstået sin straf.

Flere af dem var jo afsporede personer, der var et produkt af en skæv udvikling. De følte sig — ofte på grund af mindreværdsfølelser — i et modsætningsforhold til samfundet. Trods, kværlanteri, intrigeren o. l. er ofte kendetegnet — og landssvigeren har oftest ikke ændret væsen, selv om forholdene har ændret sig.

For en modstandsmand må det være mere end svært at beskæftige en

landssviger i sin virksomhed. Gør han det, præsterer han faktisk mere end nogen med rimelighed kan forlange af ham.

Opgaven synes ret uløselig. Man kan henvise landssvigerne til at rejse til Tyskland. Det vil være en logisk konsekvens af deres adfærd, da vort land var okkuperet. Man kan også henvise dem til at søge arbejde hos andre landssvigerere, der er arbejdsgivere.

Et andet forhold, der står i nøje forbindelse med denne sag, er børnene. Forfatteren Alfred Johnsen har på mesterlig måde i sin bog „David og Jonathan“ skildret problemet blandt store drenge. De to drenge, David og Jonathan, er gode kammerater, og deres fædre har selv været elever på den kostskole, hvor nu sønnerne går.

Under frihedskampen falder Davids far, angivet af Jonathan's far eller dennes gruppe. En større skolekammerat får dette at vide og fortæller det, og de to venners kammeratskab kommer på en hård prøve. Jonathan flygter, men ved at redde hele klassen fra en kørselsulykke får skolen lejlighed til at redde hans tabte position ved at hædre ham.

Johnsens hensigt med bogen er tydeligvis at slå et slag for den tankegang, at børnene ikke skal lide for forældrenes forseelser.

Kan vi ikke klare det første punkt, nemlig at tage godt mod de gamle landssvigerere — og vi må erkende, at det kan vi ikke —, så kan vi dog samles om synspunktet at lade børnene gå i fred.

**RADIO
FJERN SYN**

POUL NIELSEN
Snedkermester

Symfonivej 24 Herlev

MOGENS BANG & CO. A/S

ELEKTRONISKE
MALEINSTRUMENTER

Ryvangs Alle 91 — Hellerup
Telf. Hellerup 6793

Handelsfirmaet

DITZ SCHWEITZER

Grundlagt 1883

Bredgade 37

Telf. C. 10370 (2 ledn.)
Telegramadr.: SCHWEITZER

Optiker **LARS NIELSEN & SØN**
Strandvej 94¹ Hellerup

Nordlundes Bogtrykkeri

AKTIESELSKAB

Niels Hemmingsensgade 12
Kbhvn. K.

IPSEN & ANDRESEN

Tlf. 4888

Rothsgade 15 Kbh. Ø.

SEIFERTS EFTFL.

SLAGTERIMASKINER

v/ Ch. Johnsen

Symfonivej 20 - Kbh. - Herlev

KØBENHAVNS NY TØMMER-HANDEL A/S

LYGTEN 10 — KØBENHAVN NV.

HOLGER PRIOR A/S

NYHAVN 20 — KBHVN K.

AXEL S. STANGENBERG A/S

FREDERIKSHOLMS KANAL 4 — KØBENHAVN K.

LINE X

F. Duelund Nielsen

24—28, GUNNEKAER, VANLOESE
COPENHAGEN — DENMARK

OXYDAN A/S

Dansk Facade Beklædning

ANDANTEVEJ 1 — HERLEV
TELEFON 94 33 88

A/S DIAF TRADING COMPANY LTD.

Postbox 923 — Copenhagen N.V.

P. CHRISTENSEN

PLAST

AKTIESELSKAB

International konference i Bruxelles

viser modstandsbevægelsens banner

International samarbejdskommission dannet.

I dagene 5.—8. juli holdtes en international konference i Bruxelles. Fra Norge deltog formanden for Erstatningsrådets Arbejdsudvalg, overingeniør Leif Nordstrand.

Sidste nummer af Grini-Posten bringer følgende omtale af stævnet:

Som bekendt har det internationale samarbejde mellem fangeorganisationerne i de vest-europæiske lande været meget mangelfuldt.

Dette skyldes forsømmelser — også fra vor side — en forsømmelse, som det idag er al grund til at beklage, idet denne internationale passivitet har reduceret til det minimale modstandsbevægelsens indflydelse på den politiske udvikling i Europa. Denne står nemlig ikke i noget rimeligt forhold til modstandsbevægelsens indsats under krigen.

Den internationale organisation af modstandsfolk fra krigen 1940—45, som har gjort sig mest gældende, er den, som bærer navnet FIR, der betyder „Modstandsbevægelsens internationale Federation“.

Den har imidlertid ikke magtet at vinde nogen tillid blandt Vesteuropas tidligere politiske fanger, hvilket først og fremmest skyldes FIR's ensrettede standpunkter.

Selv om FIR f. eks. på det humanitære område i fangespørgsmål har udført værdifuldt arbejde, har dets virksomhed ellers været så Moskva-dirigeret, at organisationen overalt i Vesteuropa er mødt med uvilje og mistænksomhed.

Sidst blev FIR's Moskva-afhængighed afsløret ved den meningsløse Ungarns-resolution.

Der har været gjort nogle spredte forsøg på at samle udenom FIR de politiske ex-fanger i Vesteuropa, forsøg, som har været praktisk talt ukendte i Norge. Men de organisationer, som er blevet dannet, har alle fået en relativ begrænset tilslutning, og de har ikke magtet at engagere modstandsbevægelsens medlemmer i en

sådan grad, som det kunne være ønskeligt.

Af disse organisationer nævner vi her to, nemlig FILDIR — „Den internationale federation for deporterede og internerede modstandsbevægelse“.

CAIR — „Modstandsbevægelsens interallierede aktionskomité“.

Når FIR ved flere lejligheder havde optrådt internationalt på den samlede modstandsbevægelses vegne, har der fra forskelligt vesteuropæisk hold været protesteret mod dette.

Men sådanne protester har jo liden værdi, hvis der ikke søges rettet på forholdet ved positive foranstaltninger.

At holde modstandskampens ånd levende.

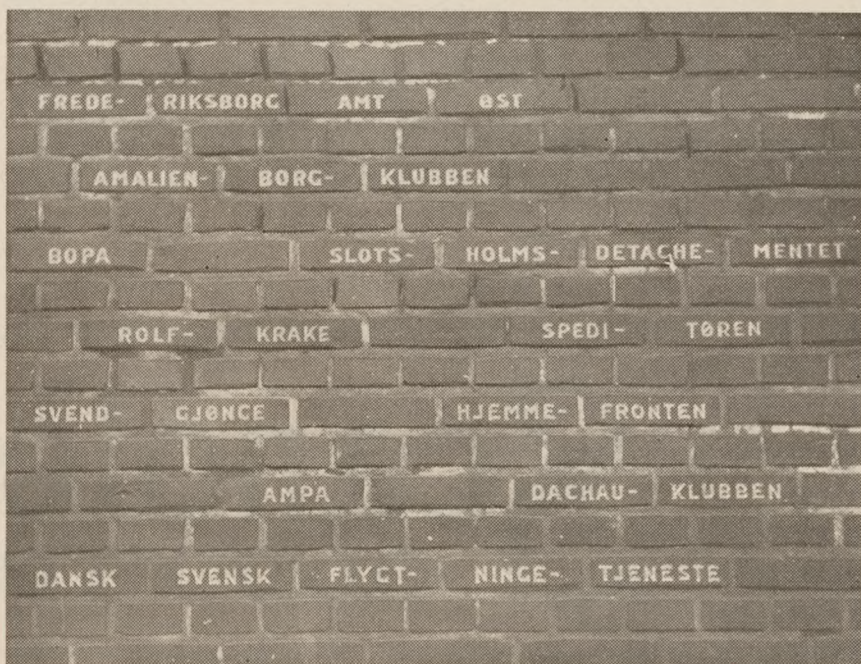
Med andre ord gjaldt det om at skabe en organisation, som kunne være et effektivt alternativ til FIR for modstandsbevægelsen i Vesteuropa, og som ved siden af at forsvare rettighederne for de skadelidte i modstandskampen kunne sørge for at holde modstandsbevægelsens ånd levende.

Dette var netop formålet med den internationale konference i Bruxelles i dagene 5.—8. juli i år.

Indbyderne var et belgisk udvalg med navnet CAR — „Modstandsbevægelsens aktionsudvalg“.

Til stede var bl. a. ledelsen af de to nævnte internationale organisationer FILDIR og CAIR. Desuden deltog repræsentanter fra følgende lande: Belgien, Danmark, Frankrig, Grækenland, Holland, Israel, Italien, Luxembourg, Norge, Vesttyskland og Østrig. Repræsentanterne fra Norge og Østrig var til stede som observatører.

Dagen før selve konferencen var der arrangeret højtideligheder ved krigens rettersteder og ved monumenter for modstandsbevægelsens

Ved hovedindgangen til Frihedsmuseet har mange grupper placeret deres navne i væggen. Til dato er der 60, men der er plads til mange flere.

KRONBORG SAVVÆRK

Tlf. Øerne 65 pr. Helsingør

THORKILD SØRENSEN

Motor-Compagniet
Tlf. Skælskør 488

**BANKEN FOR
FREDERIKSVÆRK OG OMEGN**

Aktieselskab

**ANDELSMEJERIET
LANDMANDSLYST**

Osted pr. Roskilde

Handelskompagniet

Aktieselskab

Holbæk

HOLBÆK KULKOMPAGNI

Aktieselskab

**KALUNDBORG
TRÆLASTKOMPAGNI A/S**

**ALEXANDER HANSENS
MASKINFORRETNING**

Fuglebjerg

Tlf. 74

TAASTRUP TRÆLASTHANDEL

v. SVEND OVERGAARD & SØNNER

KØGEVEJ 77 — TAASTRUP

Fabrikken »HAKA«

Fuglebjerg

AKTIESELSKABET

HOLBÆK JERNSTØBERI

GRUNNET & SVENDSEN

Civilingeniører, entreprenører

Tuxensvej 1

Brønshøj

VILMER LEGETØJ

Scanoterm
OLIEFYR A/S

HOLBÆK

faldne, ligesom der blev nedlagt blomster ved den ukendte soldats grav.

Vedtog 6 resolutioner.

Konferencen vedtog følgende:

1. At etablere en international samarbejdskommission for modstandsbevægelsen.

2. En principiel erklæring angående FIR.

3. En resolution angående Ungarn.

4. En resolution angående den nazistiske virksomhed.

5. En resolution angående omskoling af invalider fra k-z-lejrene.

6. En resolution om Kypren.

Ad. 1. Konferencen besluttede at nedsætte en international kommission med den opgave at etablere et frugtbart samarbejde på internationalt plan for modstandsbevægelsens idealer og rettigheder.

Konferencen mener, at dette samarbejde kun kan være gyldigt og nå sit mål, når det gennemføres af kvalificerede repræsentanter for modstandsbevægelsen og bygger på organisationer, som er uafhængige både af myndigheder og partipolitisk indflydelse, og som ikke anerkender nogen diskriminering blandt dem, der under sidste krig kæmpede mod nazisme og fascisme.

Med dette for øje fastslog konferencen, at formålet med „Den internationale samarbejdskommission for modstandsbevægelsen“ skal være:

a. Troskab mod den fundamentale, individuelle og kollektive frihed, som er defineret i de forenede nationers charter og i menneskerettighedserklæringen.

Kamp mod gamle og nye former for nazisme.

b. Kamp mod gamle og nye former for nazisme, fascisme og racekamp og mod ethvert regime eller foretagende, som går til angreb mod individets værdighed og frihed.

c. Utrætteligt arbejde for en international overenskomst om en universel, progressiv og kontrolleret afvæbning.

d. Broderligt sammenhold, international solidaritet mellem alle mennesker uanset race, religion, verdensanskuelse og nationalitet.

Hovedindgangsdøren til Frihedsmuseet er udført i roget egetræ. Bronzeknapperne er anbragt sådan, at de danner bogstaverne VVV. Disse tænkes i fremtiden anvendt som museets exlibris.

Modstandsbevægelsens historie ind i skolerne.

e. Værn om mindet om modstandsbevægelsens bedrifter og dens ofre og indførelse af obligatorisk undervisning for ungdommen i modstandsbevægelsens historie.

f. Forsvar af modstandsbevægelsens rettigheder, d. v. s. anerkendelse samt en retsmæssig erstatning til alle medlemmer af modstandsbevægelsen og til dens efterladte, uden nogen diskriminering.

g. I international solidaritet at or-

ganisere social hjælp til modstandsbevægelsens syge medlemmer og til deres familier samt at organisere sammenkomster og ferieophold i forskellige lande med sigte på at fremme samhørigheden mellem alle medlemmer af modstandsbevægelsen.

Man tog afstand fra FIR.

Ad. 2. Der blev fremlagt en omfangsrig rapport om FIR's virksomhed. Heri påvistes, at denne organisation ikke har nogen uafhængig stilling, men misbruger modstandsbevægelsens navn til at camouflere

**INGENIØR- OG
MASKINFIRMAET SVEN**
Holbæk

**BRDR. SØRENSENS
BETONVAREFABRIK**
Frederikssund

**A/S KOLDING
KULKOMPAGNI**

**KOLDING
STRØMPEFABRIK**

S. WINKLERS EFTF A/S
Kolding

**A/S DANSK
KAFFERISTERI**
Kolding

KOLDING SALATFABRIK
Tlf. 1738

**ESBJERG
TOVVÆRKSFABRIK A/S**

Det danske Staalvalseværk ^{A/S}

FREDERIKSVÆRK

O. W. IVERTSEN
Tuborg Havn — Hellerup — Tlf. Helrup 8830

NORDISK TRADING
Hellerupvej 18 — Kbh.-Hell. — Tlf. Helr. 3737

**SPARE- OG LÅNEKASSEN
FOR KERTEMINDE OG OMEGN**

A/S KOLDS SAVVÆRK
Kerteminde

BRDR. VOLKERTS FABRIKKER A/S
KOLDING

SYDJYDSK COLD STORES A/S
KOLDING

**FÆLLESFORENINGEN
FOR DANMARKS BRUGSFORENINGERS
FABRIKKER, KOLDING**

specielle politiske formål. Den overvældende majoritet af modstandsbevægelsen og de politiske fanger i Vesteuropa har derfor ikke tillid til FIR.

Konferencen mener, at modstandsbevægelsen ikke blot bør være symbolet for folkenes kamp mod undertrykkelse, men en bevægelse, som uden ophør virker i rettens, retfærdighedens, tolerancens og demokratiets tjeneste.

Ad. 3. I Ungarns-resolutionen blev det bl. a. sagt, at den undertrykkelse, som de ungarske myndigheder med støtte af sovjetiske våben gennemfører i Ungarn, er „en flagrant overtrædelse af folkenes ret til selvbestemmelse og af de individuelle friheder, som modstandsbevægelsen har ydet de tungeste ofre for at forsvare“.

Broderlig solidaritet med Ungarn.

Konferencen udtrykte sin broderlige solidaritet med det ungarske folk og udtalte ønsket om, at modstandsbevægelsen gennem den internationale opinion straks igangsætter en aktion for Ungarns frihed og uafhængighed.

Ad. 4. Det blev fastslået, at de tidligere nazister og fascister grupper sig på internationalt plan og modtager støtte specielt fra Franco-Spanien, Ægypten og de latin-amerikanske lande.

Konferencen opfordrer alle modstandsbevægelsens tilhængere til at være på vagt og bekæmpe slige nynazistiske og nyfascistiske foretagender og sammenslutninger.

Videnskabelig kongres i 1958.

Ad. 5. Konferencen slutter op om den videnskabelige, internationale kongres, som skal afholdes i Bruxelles i maj 1958, og som skal drøfte k-z-lejrenes helbredsmæssige eftervirkninger og krigsinvalidernes tilbagevenden til erhvervslivet.

De hundredtusinder kvinder og mænd, som udholdt de værste mishandlinger på grund af deres kamp i frihedens tjeneste, har krav på myndighedernes og de videnskabelige autoriteters opmærksomhed og interesse på det nationale og internationale plan.

Ad. 6. Kypern-spørgsmålet var åbenbart anset for at være et meget delikat spørgsmål, og resolutionen blev derefter, nemlig rund og glat. Dens væsentligste indhold var ønsket om, at dette smertefulde problem hurtigt måtte få en retfærdig „demokratisk og endelig løsning“.

Erstatningskravet til Tyskland.

For konferencen forelå der også et forslag til resolution vedrørende tyske erstatninger til nazisternes ikke-tyske ofre.

Men dette forslag blev på mødet trukket tilbage med den begrundelse, at spørgsmålet måtte nærmere bearbejdes. I denne forbindelse kan nævnes, at den norske redegørelse for erstatningssagen, oversat til fransk, blev uddelt på konferencen og blev modtaget med stor interesse.

Iøvrigt valgte man et provisorisk arbejdsudvalg for „Den internationale samarbejdskommission“. Det fik følgende sammensætning: Formand: Generalløjtnant Ivan Gérard, tidligere chef for de belgiske „indre“ styrker under okkupationen. Viceformænd: Daniel Mayer, formand for CAIR, og dr. Piasenti, formand for FILDIR. „International delegeret“: Hubert Halin, generalrapportør for CAIR. „International sekretær“: Rudolf Roels, generalsekretær for CAR.

Det provisoriske udvalg skal desuden bestå af en delegeret fra hver af de tilsluttede, nationale organisationer. Nogle af dem havde den ønskede repræsentant klar på selve mødet.

Den norske observatør meddelte, at beretningen fra konferencen ville blive fremlagt for de norske fangeorganisationer, således at de på medlemsmøder kan tage standpunkt til sagen.

»Pastor Fritz« REDDEDE TUSINDER FRA AT BLIVE MYRDET AF HITLER

ET UHYGGEЛИGT KAPITEL AF »BETHEL«S HISTORIE —
BARMHJERTIGHEDENS BY UNDER TO VERDENSKRIGE

Af redaktør, cand. jur. Kaj Erik Lindqvist.

At sætte en ung præst på 33 år i spidsen for 2750 epileptikere og sindslidende, deres plejere og læger var et dristigt skridt. Men man vidste, hvad man gjorde, da man i 1910 bad den unge pastor v. Bodelschwingh føre Bethel videre efter sin afdøde far. Også han hed Friedrich, og det var mere end fornævnet, han havde taget i arv.

I daglig tale hed han iøvrigt aldrig andet end „Pastor Fritz“, og skønt han var den yngste af fader Bodelschwinghs tre sønner, viste det sig snart, at man havde valgt rigtigt. De fire korte år fra hans tiltræden til den første verdenskrigs udbrud blev hans livs eneste „normale“ arbejdsår. I årene derefter — lige til sin død i 1946 — kom han til at op-

leve et endnu mere bevæget liv end selv hans far havde gjort det.

30 feltlazaretter

Foreløbig byggedes der. Bethel voksede. Flere og flere epileptikere kunne modtages til pleje og omsorg, og da skæbneåret 1914 indtraf, rummede dalene uden for Bielefeld 4000 syge foruden personalet, en hel stor by, hvor syge og raske fandt et fællesskab, hvis rigdom ikke skyldtes de ydre kår. Derfor bragte krigen Bethel til katastrofens rand. Bethel sultede, Bethel frøs, Bethel led — og mest led pastor Fritz. Når diakoniserne kom til hans dør — „Kom ind uden at banke på“ stod der over den, for hans arbejdsværelse var det, der havde været hans fars — eller han

DET FYENSKE TRÆLASTKOMPAGNI

Aktieselskab

ODENSE

KRONSBJERG AUTO

Rugaardsvej 148

Tlf. 5122

Odense

L. SAND

MURERMESTER
Chr. Richardtsvej 2
Odense — Tlf. 4976

AXEL JACOBSEN
Thorsgade 5

Odense

Tlf. 8340

FABRIKEN MAYO
Kragssbjergvej 26

Odense — Tlf. 6172 (3 lin.)

OVE BISGAARD

Tlf. 14 og 399
KERTEMINDE

KERTEMINDE
TRÆLASTHANDEL

Aktieselskab

BRDR. HEDELUND

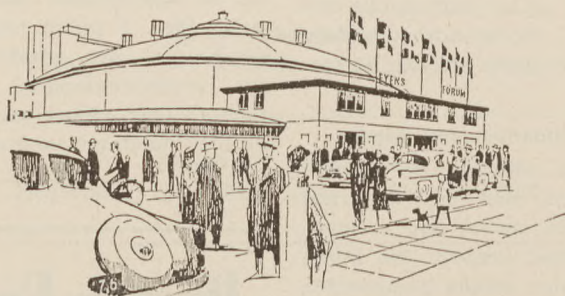
Stige, Fyn

H. VILDRIK-SØRENSEN

Ingeniør og entreprenør

ODENSE

HUNDERUPVEJ 202

FYENS FORUM

MØLLER & CO.

ODENSE ^{A/S}

KERTEMINDE JERNSTØBERI

VED H. B. & SVEND HEINEKE

sad ved de epileptiske børns senge, så han kuldens og sultens spor. Og bedre blev kårene for de syge ikke, da Bethel måtte stille 2200 senge til rådighed for de sårede soldater, der bragtes ind fra fronten. Fra 1914 til 1918 fandt 30.000 soldater pasning og pleje på de 30 feltlazaretter, der oprettedes inden for Bethels enemærker.

Rigsbiskop for nogle måneder

Efter krigen kom revolutionen. Og efter revolutionen inflationen. Og Bethel med de beskedne midler og de store opgaver blev altid det første offer for de ydre tilskikkelser. Både som organisator og som sjælesørger reddede pastor Fritz sine syge, sine diakoner og sine diakonisser igennem. En opgave måtte opgives: ydre missionsarbejdet i Afrika faldt bort, da Tyskland mistede sine kolonier. En anden kom til: omsorgen for de mange, krigen havde handlet ilde med: de tidligere soldater, den rodløse ungdom, de husvilde. — Og midt i efterkrigstidens omvæltninger kom Hitler så til magten. Straks efter 1933 dannedes af de mange tyske landskirker een kirke for hele Tyskland, der måtte stå og falde med, hvem den fik til biskop. Inden for kirken var der ingen tvivl mulig: den rette mand måtte være pastor Fritz; men Hitlers mand til posten var førerens kirkepolitiske rådgiver, en ukendt østtysk pastor Müller. Dagen efter Bodelschwings valg holdt Müller en rasende tale i radioen, hvori han på enhver måde mistænkeliggjorde den nye rigs biskop. — Det næste skridt var at udpege en statskommissær for kirkelige anliggender, der fik så vidtgående beføjelser af Hitler, at den af kirken selv valgte biskop blev en marionet. Bodelschwing tog konsekvensen og nedlagde i juni 1934 sit høje embede. Kort efter udnævnte Hitler sin kandidat, den under nazismen så herostratisk berømte rigs biskop Müller.

Mer herefter anede Bodelschwing, hvad der kunne ventes fra national-socialismens side. Advarende toner fra udlandet, voksende angst hjemme, usikkerhed, hemmeligt politi, censur, vold: det måtte ende med katastrofe.

Skæbnesvangre skemaer . . .

Det begyndte for Bethels vedkommende med, at Gestapo lukkede det teologiske fakultet. Så kom krigen, og for anden gang i sit liv måtte pastor Fritz — nu en mand i tredserne — se sulten og kulden i øjnene for sig selv og sine kære syge. De forstod ikke meget af, hvad der foregik omkring dem; kun at de fik min-

„Pastor Fritz“

dre og mindre at spise. Var det pastor Fritz, der sultede dem? Og de skrev hjem til deres pårørende, måske kun få kilometer borte: Der er krig her hos os; er der også krig hos jer?

Men det uhyggeligste, krigen førte med sig, var så uhyggeligt, at end ikke pastor Fritz havde forestillet sig det. Det begyndte ganske upåagtet med, at en lang række plejeanstalter for epileptikere, sindssyge og åndssvage modtog spørgeskemaer fra Berlin, på hvilke de syge efter visse nærmere retningslinier med hensyn til sygdommens grad skulle opføres. Ingen anede uråd, og skemaerne blev alle udfyldt og returneret. Kort tid efter indløb til anstalterne instrukser, at de syge „af forvaltningstekniske grunde“ skulle overføres til nærmere angivne statsdrevne anstalter, og at de pårørende ikke behøvede underretning om flytningen. Lederne af de private — kirkelige og humanitære — plejestiftelser vidste ikke, hvor deres syge skulle hen, men kort tid

efter fandt de deres navne — i dødsannoncer: „Vi har modtaget den smertelige meddelelse om, at vor kære datter, søster og svigerinde N. N. pludselig er død i statsplejeanstalten Grafeneck. Ligbrændingen har fundet sted“. Annoncerne, der dukkede op i aviser over hele Tyskland, var påfaldende ens, og deres antal voksede og voksede. Annoncen offentliggjordes af de dodes efterladte efter at disse havde modtaget en skrivelse, der som regel så således ud:

„Herr Frierich Z...“

I opfyldelsen af en sørgelig pligt må vi meddele Dem, at Deres datter Edith, der for kort tid siden af forvaltningstekniske grunde er blevet overført fra plejestiftelsen, hvor hun var indlagt, til statsplejeanstalten Brandenburg a. d. Havel, den 16. juli 1940 er afgået ved døden på grund af en voldsom influenza. Sygdommen indtrådte så pludseligt og så heftigt, at alle lægernes forsøg på at holde patienten i live mislykkedes.

Vi tillader os med disse linier at give udtryk for vor oprigtige deltagelse og beder Dem finde trøst i den tanke, at Deres datter ved sin død er blevet udfriet af en uheldelig sygdom. Hendes sygdoms karakter og art gjorde det umuligt at tænke på bedring eller helbredelse, og hendes liv ville kun have betydet savn og sorg for hende selv og hendes pårørende.

For at undgå smitte har politiet påbudt, at ligbrænding straks skulle finde sted. Hvis De ønsker urnen overført til Deres lokale kirkegård, beder vi Dem ... etc.

Heil Hitler
(Underskrift)“

43 dødsfald om dagen

Langsomt gik sandheden bag disse dødsannoncer og breve op for diakoni-anstalterne over hele Tyskland — og smerteligt for den største af dem, Bethel. Endnu var Bethel gået fri, men andre steder så man busser med de nedrullede gardiner, ambulancer med ukendte bestemmelsessteder, transporttog på afsides banegårde og krematoriekorstenene, der røg dag og nat . . . dag og nat . . .

En dag sad pastor Braune i pastor

**FOLKEBANKEN
FOR FREDERIKSHAVN OG OMEGN**

AKTIESELSKAB

ARNOLD HANSEN
Tømrer- & snedkermester — Asylgade 11 — Frederikshavn — Tlf. 1497

A/M „FLADSTRAND“
FREDERIKSHAVN

I/S ALGADAN
FREDERIKSHAVN

Telf. 1896 Telf. 1896

HAVNENS MASKINVÆRKSTED
HIRTSHALS Telf. 95

G. THOMSEN

**FREDERIKSHAVN MEK.
KEDELRENSERI**
Tlf. 395 L. Pedersen

PUP-RADIO
v. Chr. Jensen
Hirtshals Tlf. 257

L. H. GRAM
Thisted - Fotograf - Tlf. 235

BØRGE KRISTENSEN
Radio - Elektrohegn - Hjørring

THOMAS JENSEN & SØN
Bogbinderi
Hjørring Tlf. 811

BINDSLEV TEGLVÆRK

CARL FR. STØCKEL
Boghandel
Tlf. 101 — Løgstør

JOHS. BERTHELSEN
Farvehandel en gros og en detail
Løgstør - Tlf. 119

H. P. NIELSEN
v/ Viggo Nielsen
Løgstør Telf. 12 og 78

PEDERSHAAB MASKINFABRIK A/S
BRØNDERSLEV

ARNE WILHELMSSENS FISKEEKSPORT
THYBORØN — TLF. 92

DISKONTOBANKEN I LØGSTØR
FILIAL AF AALBORG DISKONTOBANK A/S

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR LØGSTØR OG OMEGN

LØGSTØR ANDELS SVINESLAGTERI

„TRIKOHL“ RENSERIET
Richard Sjørring
Tlf. Løgstør 283

**AULUM HANDELS- OG
LANDBRUGSBANK**
Aktieselskab

**LØGSTØR SAVVÆRK &
TRÆELASTHANDEL A/S**
Tlf. 120 Løgstør - 75 Vindblæs

I/S JENS LAURSEN & SØNNER
Struer

**LØGSTØR BYS OG OMEGNS
SPAREKASSE**

GRAND HOTEL
Tlf. 14 og 255 Grindsted

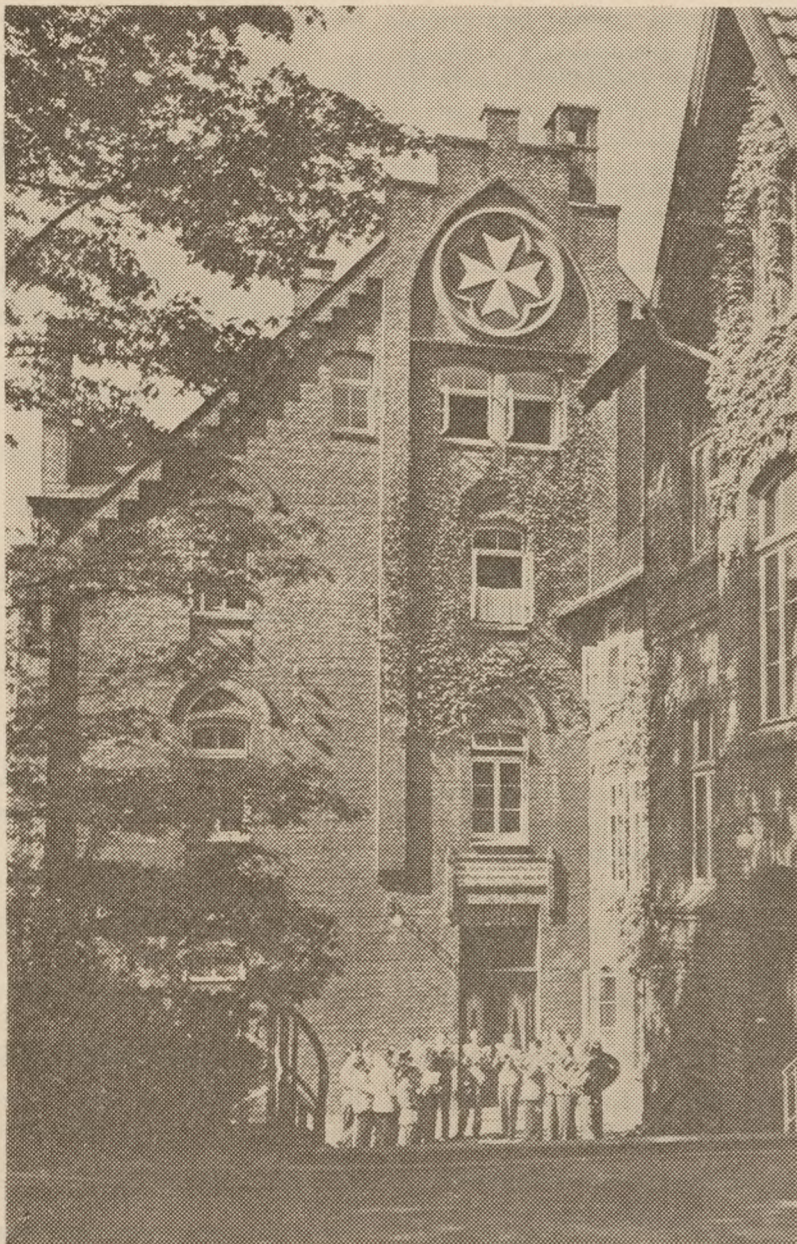

Fritz' kontor i Bethel. Han var præ- sident for den tyske kirkes diakoni- råd og selv leder af et plejehjem, hvorfra man fornylig havde overført 25 åndssvage piger til en statsfor- sorgsanstalt. Med uendelig forsigtig- hed og flid havde han nu fra tusin- der af pårørende til døde plejepa- tienter indsamlet de skæbnesvangre breve, sammenholdt deres journal- numre og fastslået, at der på stats- anstalter med kun 100 senge i løbet af 47 dage var 2019 patienter, der var døde, altså 43 dødsfald om dagen — ifølge skrivelserne af influenza, hjer- teslag, lungebetændelse eller kreds- løbsforstyrrelser. Og da man i en- kelte familier havde oplevet at få en epileptisk søn eller far tilbage — flygtet i tide — efter at familien al- lerede havde modtaget en urne, var ingen tvivl længere mulig: den syste- matiske udryddelse af „livsudygtige væsener“ skred frem overalt i lan- det.

En rejse til Berlin

Pastor Fritz og pastor Braune tog til Berlin. De gik fra regeringskontor til regeringskontor. De traf ministre, der rystedes ved at høre ting, som end ikke de anede eksistensen af. De traf embedsmænd, der blev ligblege ved af de to præster at få de ting at vide, som skulle skjules under den dybeste tavshed. De traf departe- mentschefer, der blot kunne råde dem til at tie stille med, hvad de vidste, hvis de havde deres eget liv kært, for her handlede SS efter førerens personlige ordre. Alle andre instanser var sat ud af spillet. De to præster forlangte drabene standset, men mødte kun skuldertræk, beklagende eller kyniske. I juli 1940 sendte pa- stor Braune en udførlig beretning om sagen: bevis efter bevis, kendsger- ning på kendsgerning direkte til Hit- ler. I august blev han fængslet af Gestapo. Pastor Fritz stod nu alene.

Og da pastor Fritz kom tilbage fra Berlin, lå de grønne spørgeskemaer på hans eget skrivebord. De blev ikke udfyldt, og han nævnte dem ikke med eet ord for nogen. Han ville selv tage konsekvenserne, hvis det kræ- vedes af ham. Da tilbagesendelses- fristen var overskredet, indfandt en lille lægekommision sig i Bethel og

Broderhuset „Nazareth“, der er hjemsted for over 600 diakoner. I solskinet spiller diakonerne blæseorkester salmemelodier søndag morgen.

mindede ham om skemaerne; han ry- stede venligt, men bestemt på hove- det. Og 14 dage senere kom svaret: 18 SS-læger, 18 sekretærer, 18 skri- vemaskiner. Kommissionen beslag- lagde Bethels patientkartotek og de nødvendige lokaler, og i de følgende dage dømtes de fleste af Bethels be- boere til døden. Rygtet om lægekomm- issionen løb anstalten rundt, og rædslen greb om sig, forstærket af et natligt bombeangreb på industri- byen Bielefeld, under hvilket de en-

gelske flyvere i det usigtbare vejr ramte også Bethel. I ruinerne fandt man næste morgen 19 dræbte, der blev bisat, mens det tyske propagan- daapparat sendte telegrammer ud i verden om, hvorledes de bestialske englændere bevidst havde dræbt 19 uskyldige, værgeløse syge på de be- rømte Bethel-anstalter.

Netop i de dage, da kommissionen arbejdede, kom Hitlers livlæge, dr. Brandt til Bethel. Han stod bag ud- ryddelsen af de sindssyge, men på det

Aktieselskabet
P. O. POULSEN
Thisted

LANDBOSPAREKASSEN
Thisted

**KNUDS
HERREMAGASIN**
Thisted

**J. MIKKELSEN
BENDIX HOTEL**
Nykøbing M. Tlf. 4344

BRØDRENE W. HANSEN
Thisted Tlf. 375

C. SØNDERGAARD
Papir en gros
Thisted Tlf. 570 - 115

**FRØKJÆR KNUDSENS
MØBELHANDEL**
Tlf. 467 Thisted

HURUP BRUGSFORENING
Afd. B.

**HURUP SAVVÆRK
OG TØMMERHANDEL**

A. HONORÉ
Isenkram- og udstyrsforretning
Lemvig Tlf. 408

AUG. NIELSEN
Civilingeniør
Østergade 2 Lemvig

KINO
Nykøbing Mors

**SØREN LARSEN & SØNNERS
SKIBSVÆRFT**
Nykøbing Mors

THYLANDS BANK

Aktieselskab

HURUP

A/S KULKOMPAGNIET
Telf. 35 THISTED Telf. 25

A/S SØRENSENS KULHANDEL
Telefoner 17 og 100 THISTED

**AKTIESELSKAB
THISTED BRYGHUS**

SPAREKASSEN FOR THISTED AMT

A/S TÆRSKEVÆRKFABRIKEN „VESTJYDEN“
LEMVIG

BØVLING FODERSTOFFORENING
BØVLINGBJERG

H. C. THYREGOD
ØLGOD

HVIDE SANDE FISKEAUKTION
v/ OTTO JENSEN

tidspunkt havde SS i den grad taget magten over aktionen, at end ikke Brandt anede, hvad der gik for sig i Bethel. Han var kommet på indtrængende anmodning af pastor Fritz, der håbede, at han, midt imellem sine egne kære syge, måtte kunne overbevise Brandt om det umenneskelige i aktionen og dermed bringe den til standsning. Mens de atten læger skrev de dødsdømte navne på deres grønne skemaer, kæmpede pastor Fritz sin kamp med dr. Brandt i sit arbejdsværelse i en tre timer lang samtale, der begyndte med Brandts energiske modargumentation og endte med sjælesørgeren Bodelschwings stilfærdige ord til en knækket mand, der blot sad med sænket hoved. Bodelschwing havde kæmpet sit livs hårdeste kamp: kampen for Bethel, for det kristne Tyskland, for tusinder og atter tusinder epileptikere, sindssyge og åndssvage udover hele landet, der ellers havde været dødens bytte. Og Brandt lovede at tale med Hitler om sagen igen.

Da krigen sluttede, var ikke een af Bethels tusinder af patienter blevet offer for Euthanasi-aktionen, der efter samtalen i Bethel langsomt indstilledes. (Dette nazismens uhyggeligste kapitel afsluttedes den 19. juli 1947, da dr. Brandt blev dømt til døden ved Nürnbergdomstolen. På det tidspunkt var pastor Fritz død, men Bethel handlede i hans ånd, da dets nye ledelse indgav en benådningssøgning for ham, der imidlertid ikke blev taget til følge).

Kampen for Bethel nedbrød pastor Fritz' helbred. Alligevel ventede nye opgaver. I krigens sidste måneder var det flygtningene, de hjemvendende slagne soldater, Bethels egne svære krigsskader og efter krigen endnu et storværk, som kun en pastor Fritz kunne mestre: opbygningen af den eftersøgningstjeneste, der genforenede 375.000 personer efter det store ragnarok: krigsfanger og dets hustruer, koncentrationslejr-fanger og deres pårørende, tvangsforflyttede børn og deres forældre. Midt i dette overmenneskelige arbejde, der endnu engang lærte hundredtusinder af mennesker Bethel at kende som den kristne omsorgs hjemsted, døde pa-

stor Fritz v. Bodelschwing, 68 år gammel.

Som ved fader Bodelschwings død i 1910 blev også ved pastor Fritz' død i 1946 et kapitel af Bethels historie skrevet til ende. Men det tredje ka-

pitel er ikke historie endnu. Det er levende virkelighed — en barmhjerlighedens by på 15.000 sjæle i de grønne dale rundt omkring det lille bindingsværkshus, hvor det hele begyndte med 14 epileptiske børn.

5000 mand med i Den danske Brigade

*Med denne skildring af
Den danske brigade af-
slutter redaktør Per Møl-
ter sin artikelserie om de
danske flygtninge i Sve-
rige i besættelsestiden.*

Blandt de tusinder danske flygtninge i Sverige var der hele tiden en udbredt og stærk trang til at gøre en indsats for „dem derhjemme“, det vil sige for det nødstedte og kæmpende Danmark, som man var blevet skilt fra. Mulighederne for en sådan indsats var begrænset, men en chance bød der sig dog ved oprettelsen af Den danske Brigade, og tilslutningen til dette korps var da også overordentlig stor. Da krigsafslutningen kom, var 5.000 af de 18.000 flygtninge med i brigaden, og når det betænkes, at en meget stor del af flygtningeskaren var børn og kvinder og gamle, må det forekomme berettiget at tage den store tilslutning til brigaden som et bevis på offerviljen blandt flygtningene.

Tanken om oprettelse af et militært korps blandt flygtningene dukkede op ganske få dage efter den 29. august 1943. Den første danske flygtningestrøm til Sverige var som nævnt i væsentlig grad af officerer og andet personel fra hær og flåde. Det var derfor

ganske naturligt, at tankerne straks begyndte at kredse om muligheden for at indsætte disse styrker på løsningen af opgaverne i forbindelse med Danmarks befrielse. Der havde allerede i længere tid været et stort kontingent norske flygtninge i Sverige, og en stor del af dem var blevet samlet i særlige „politistyrker“. Det havde måske nok været mere træffende at tale om militære styrker, men hensynet til Sveriges neutralitet udelukkede, at man brugte denne betegnelse. Også for de danske flygtninges vedkommende foregik den militære formering og udannelse til at begynde med under etiketten „politi“. Den udrustning, man var i stand til at give korpsets medlemmer, gjorde dem heller ikke egnet til egentlig militær indsats, og hvis der var blevet brug for dem i løbet af kort tid, havde de ikke haft fornøden træning til at gå i aktion som militære enheder. Efterhånden som udviklingen skred frem, antog korpset dog en mere og mere militær karakter, og i foråret 1945 var man nået så vidt, at betegnelsen „Den danske Brigade“ kunne tages i brug. Ledelsen af korpset blev overdraget generalmajor K. Knudtzon.

Den første „politiforlægning“ indrettedes i somerpensionatet „Sofielund“ i nærheden af Växjö, og i løbet af efterårs månederne 1943 gik man her i fuld gang med at oprette den.

BOSTON

Jens Sinding

Holstebro

„**BIO**“

Holstebro

**ARBEJDERNES
FÆLLESBAGERI I
HOLSTEBRO A/S**

Tlf. 589

HOLSTEBRO GARNSPINDERI

J. Møller Kristiansen

STEENSTRUP

Holstebro

**MARIUS FJELDSTEDS
HERREMAGASIN**

Holstebro

AGENTUR- OG EN GROS FORR.
J. CHR. SAHL

Tlf. 351 Holstebro Tlf. 352

TIP-TOP

Tlf. 1704

Nørregade 5 Holstebro

**BRANDE SOGNS SPARE-
OG LÅNEKASSE**

BRANDE BANK

Aktieselskab

**HANDELS- OG
LANDBRUGSBANKEN**

Brande

A. REINHARDT ANDERSEN

Snedkermester

Brande

M. OLESEN

Autoriseret Ford-forhandler

HOLSTEBRO — TELF. 1700

AUTOMOBILFORRETNINGEN

„**VULKAN**“

K. KNUDSEN

Aut. General Motors forhandler

HOLSTEBRO — TELF. 1100 (fl. lin.)

HOLSTEBRO OG OMEGNS SPARE- OG LÅNEKASSE

AKTIESELSKABET

POUL ANDERSENS TØMMERHANDEL - Holstebro

STRUER ANDELS-SVINESLAGTERI

VINDERUP BANK

**BRANDE & OMEGNS
ANDELSVASKERI**

A. m. b. A.

Tlf. 373

H. MADSEN & SØN

Brande

**A/S BRANDE
MASKINFABRIK**

**GAARDE
LOKALFORENING**

HERNING KAFFERISTERI

MICHAEL KJÆR

Mange af vore tanker er gået til skovarbejderne.

Den kom til at bestå af et halvt hundrede barakker, indrettet til forplejning, gymnastiksal, finsk badstue, infirmeri, belægningsstuer og så videre. Her var plads til 550 mand.

Fra denne første begyndelse udvikledes rammerne mere og mere. Der oprettedes efterhånden fem bataljoner og en del specialafdelinger såsom lægetjeneste, lottekorps, pressesektion, motorvognskompagni og så videre. Også de danske krigsskibe, der havde reddet sig til Sverige, blev efterhånden bemanded og indlemmet i de danske styrker.

Uddannelsen i de militære forlægninger hvilede på det grundlag, at tropperne skulle sættes i stand til at danne en lille, solidt enkadreret, veluddannet og stærkt sammentømret kampenhed med direkte krigsindsats for øje. Det var af stor værdi, at der blandt befalingsmændene var de fornødne eksperter fra skydeskolen for håndvåben, fra Hærens Gymnastikskole og fra Pioner- og telegrafskolen samt personel, der var trænet i administrationsopgaver. Det var ikke muligt at tilrettelægge uddannelsen på

konventionel måde med inddeling i tidsbestemte klasser og så videre. Man vidste jo intet om tidspunktet for en militær indsats i Danmark, og styrker bestod af soldater med meget forskellige forudsætninger. Een ting stod imidlertid klart: det første mål for uddannelsen måtte være i løbet af kortest mulig tid at uddanne den enkelte mand til en første klasses „enkeltkæmper“, der var i besiddelse af den personlige styrke og udholdenhed og den moral, der er en så afgørende faktor i krigstid. Uddannelsen var derfor meget hård. Der gennemførtes til stadighed lange marcher med fuld oppakning, og der holdtes en ubrudt serie meget krævende terrainsport-øvelser. Et særligt vigtigt kapitel i uddannelsen var indøvelsen af nærkamp. Adskillige øvelser blev anlagt som „partisanøvelser“.

Hen mod krigens slutning udstyrede svenskerne brigaden med tunge våben, og den udgjorde en særdeles slagkraftig enhed, da den om aftenen den 4. maj 1945 fik ordre hjemmefra til opbrud. På det tidspunkt var den samlet i Skåne, og på skibe fra „Den

danske Flotille“ overførtes brigaden den 5. maj om morgenen til Danmark. Overførslen skete fra Helsingborg, hvor danske og svenske flag vajede side om side, og hvor det meste af byens befolkning var på benene fra tidlig morgen for at overvære afrejsen.

For de øvrige danske flygtninge i Sverige kom afrejsens dag først nogle uger senere. Nogle af de følelser og tanker, der besjælede de danske flygtninge, tolkedes af den danske gesandt, kammerherre Kruse, der den 27. maj 1945 kom til den svenske radios mikrofon og udtalte:

„I morgen er det øjeblik kommet, da de danske flygtninge efter en længselsfuld venten kan begynde at vende tilbage til deres land.

Jeg vil derfor gerne benytte lejligheden til at sige et par afskedsord til flygtningene og en tak til Sverige.

I oktober 1943 satte flygtningestrømmen ind. Tusinder af mennesker kom herover i løbet af kort tid. Uforberedt som de svenske myndigheder måtte være, blev de sat på at løse den vanskelige opgave at skaffe plads til alle de mange flygtninge. Opgaven blev løst. Vi fik forlægninger, efterhånden i stort antal, men fra forlægningerne kom flygtningene lidt efter lidt ud i arbejde. En stor indsats blev her gjort af et korps af unge svenske tjenestemænd, der med idealisme og energi udnyttede enhver mulighed for at skaffe de danske flygtninge arbejde.

Det er blevet meddelt mig, at de danskes indsats på det svenske arbejdsmarked har været en succes, og dette har glædet også vore landsmænd hjemme. Alle har været interesseret i, at denne enestående lejlighed blev udnyttet til en pratisk indsats i det nordiske arbejde, og det er en glæde for store kredse i vort folk at dette er lykkedes.

KRONJYDEN RANDERS FAJANCEFABRIK	
A/S RANDERS PAPIR COMPAGNI Slyngborggade 15 A	
VIGGO W. OLSEN Papir en gros Randers	
N. P. CHRISTENSENS EFTF. v/ G. og P. Christensen Vand- og gasmester Tlf. Randers 1602	
RANDERS BYOMNIBUSSER A/S Mariagervej 76 Tlf. 1260	
RANDERS JERNSTØBERI Laur. Rasmussen & Co.	
P. ALBRECHT Malermester Tlf. 1247 Randers	
AKTIESELSKABET TRIFOLIUM FRØ Randers	
A/S ROSE-JENSEN Muremester og entreprenør	
VILH. CHRISTENSEN & CO. Installationsforretning Udbyhøjvej 64 Randers	
HOLGER ANDERSEN Rådg. ingeniør M. af I. Randers Tlf. 5258	
SØREN J. BALLE Tømremester Randers Tlf. 5965	

HEJL & CO. A/S SØLVVAREFABRIK — RANDERS	
RANDERS ARBEJDERFORENING HOVEDKONTORET	
AKTIESELSKABET RANDERS ASFALT- & TJÆREFABRIK	
JYDSK KAFFEKOMPAGNI POSTBOX 256 — RANDERS	
AKTIESELSKABET LANDBOBANKEN I RANDERS	
<i>Aktieselskabet</i> BRYGGERIET "THOR" RANDERS	
K. AMBY Civilingeniør Tlf. 2144 Randers	
ERIC OLSEN & CO. Internationale transporter Tlf. 6400 (fl. lin.) Randers	A/S BAGERMESTRENS RUGBRØDSFABRIK Randers
BRÆMER-JENSEN Guldwarefabrik A/S Skolevej 1 Randers	DEN JYDSKE TRÆLAST- IMPORT - Aktieselskab Randers
MARGARINEFABRIKEN BLUME Randers	A/S H. P. HANSENS MØBELINDUSTRI Tlf. 1034 Randers

Det var et naturligt og almindeligt ønske, at danskerne i lighed med nordmændene skulle ordne deres egne anliggender, og dette blev muligt derved, at den svenske regering stillede en stor kredit til rådighed for gesandtskabet. Gesandtskabet oprettede et flygtningekontor, som i løbet af nogen tid fik fastere form med distriktskontorer og amtsinspektører rundt om i landet. Denne administration har udført et stort og meget påskønnelsesværdigt arbejde for at hjælpe flygtningene.

I dette arbejde var det os en stor opmuntring, at vide kredse indenfor Sveriges erhvervsliv og forskellige organisationer — som foreningen „Norden“ og andre — ydede betydelige frivillige bidrag, som kunne anvendes, når flygtningekontoret efter sine mere summariske retningslinier måtte sige stop. Megen velkommen hjælp er ydet herigennem. Jeg skal her særligt nævne, at der fra svensk side er ydet store beløb til studenterstipendier på betingelse af, at vi fra dansk side ydede lige så meget, og det gjorde vi naturligvis med glæde. Også til gesandtskabet indgik der både store og små bidrag, som satte os i stand til på mange områder at yde en kærkommen hjælp.

Trods al hjælp og velvilje har flygtningetilværelsen ikke været nem. Værst har det været for dem, der intet har haft at gøre, fordi der ikke har kunnet anvises dem arbejde. Vi ved alle, hvor ødelæggende lediggang er, og selvom der ved forskellige foranstaltninger til underholdning og opmuntring har kunnet ydes et lille bidrag til at glæde disse landsmænd, som i den lange ventetid ikke syntes, at de havde noget at se hen til, er det klart, at det har været en meget tung tid for dem at gennemleve.

Mange af vore tanker er gået til skovarbejderne, der i de lange vinter-

måneder med godt mod tog fat på det uvante arbejde i de store, svenske skove. Jeg er klar over, at mine landsmænd på dette område ikke har kunnet gøre den samme indsats som de norske flygtninge, men de har gjort deres bedste, og mon ikke mange, som fandt livet i skoven hårdt, vil mindes det med glæde senere hen?

Videnskabsmænd og andre åndsarbejdere har så vidt muligt indenfor deres fag fået anvist arbejde. Med megen velvilje har man også her udnyttet en form for at beskæftige arbejdsløse ved at byde flygtningene arbejdsmuligheder, hvorved de har kunnet forsørge sig selv og gøre en nyttig gerning.

En ganske særlig gruppe blandt flygtningene var brigadens folk, der i ensomme skovlejlre trænede til at gøre en militær indsats for vort land, og disse unge danske fik herigennem afløb for deres trang til fortsat at være virksomme som et led i Danmarks befrielseskamp.

Jeg kunne nævne mange andre grupper af flygtninge og deres særlige forhold. En glæde har det således været, at man har kunnet organisere adskillige danske skoler rundt omkring.

Nu er alt dette forbi. Befrielsen er kommet næsten som ved et mirakel. Lad mig da i afskedens stund udtrykke mine varme ønsker for alle og hver især for den tid, vi går i møde derhjemme, og lad mig udtrykke det håb, at I må bevare gode minder om dette store, smukke og gæstfri land. De danske flygtninges nærværelse her i Sverige i næsten to år har uddybet den indbyrdes forståelse mellem dansk og svensk. Den venlige indstilling, svenskerne har haft overfor broderfolket, skylder vi dem dyb tak for. Til trods for, at der var mange andre problemer, har man fra svensk side stadig haft øjnene åbne og tankerne vågne,

når det drejede sig om danske spørgsmål. Nu står altså hjemrejsen for døren, og den sidste store opgave, hjemtransporten, vil også blive løst gennem en ny stor indsats fra svensk side. Jeg udtrykker min hjertelige tak til det svenske folk. Tak fordi I har taget vel imod mine landsmænd. Tak for hver en håndsrækning, for hver sammenkomst, og hvert udbytte af tanker og følelser. Tak for Jeres storslåede gæstfrihed. Vi håber at kunne gengælde noget af denne gæstfrihed, når svenskerne som kærkomne gæster kommer til Danmark og besøger de mange nye venner, de har fået i Danmark“.

Med disse smukke ord sattes der punktum for de kapitler i Danmarks og besættelsestidens historie, der bærer rubrikken: De danske flygtninge i Sverige.

Dagbogsblade

27/8.

Myrdede for morskab

Den 43-årige tidligere koncentrationslejrvogeter Otto Locke blev i går stillet for retten i Vestberlin, sigtet for under sin tjeneste i Auschwitzlejren at have „moret“ sig med at myrde 13 jødiske fanger.

Locke blev arresteret i 1948, men havde held til at undslippe, inden han kunne stilles for retten. For to år siden blev han fanget påny, og siden da har den vesttyske anklagemyndighed forberedt sagen mod ham.

Ifølge anklageskriftet har Locke bl. a. tvunget en jødisk fange til at danse på en rødgloedende ovn, inden han myrdede ham. Et andet af Lockes ofre blev slået ihjel med en spade, fordi han mødte for sent til et måltid, og atter andre blev hængt op under tagspærrene i Auschwitzlejrens barakker, hvorefter Locke pryglede dem til døde.

<p>JOHN BULL Frederiksgade 78 Aarhus</p>
<p>DEMOKRATEN Aarhus</p>
<p>RESTAURANT MARITZA Tlf. 2 25 88 Aarhus</p>
<p>JØRGEN BALLE BØDKERI v/ F. Rasmussen Tlf. 2 20 69 Aarhus</p>
<p>A/S OLAF HENRIKSENS PROTOKOLFABRIK Tlf. 3 56 66 Aarhus</p>
<p>G. MEIER-JÆGER MASKINFABRIK Aarhus</p>
<p>M. SIESING A/S Tlf. 40 999 - 40 106 Aarhus</p>

<p>HARTMANN LARSEN & MEYER Bogbinderi Aarhus Tlf. 3 03 31</p>
<p>AARHUS FRAGTMANDSCENTRAL</p>

<p>DANSK RØNTGEN-TEKNIK A/S AARHUS Møllegade 30 Tlf. 33811</p>	
<p>VAREHUSET „ATLAS“ A/S AARHUS</p>	
<p>ENGELSK BEKLÆDNINGSMAGASIN ØSTERGADE 1 AARHUS</p>	
<p>BRØDRENE JAKOBSEN AARHUS</p>	
<p>A/S METRO AARHUS</p>	
<p>AARHUS GLASIMPORT & GLASSLIBERI A/S</p>	
<p>I/S SAGFØRER-AUKTIONERNE I AARHUS</p>	
<p>C. CLAUSEN DAMPSKIBSREDERI A/S AARHUS</p>	 <p>Otto Wistisen Aarhus Tlf. 23777</p>
<p>BAJSEN Tlf. 2 97 01 Ryesgade 4-6 Aarhus</p>	<p>BRUN & SØRENSEN A/S Aarhus</p>
<p>LANDBOSPAREKASSEN I AARHUS</p>	

5/9.

Kz-bøddel for retten

Der ventes i dag dom i retssagen mod den tidligere fangevogter i kz-lejren Auschwitz, Otto Locke, der efter at være blevet forfremmet fra almindelig fange i lejren skal have udvist stor grusomhed og myrdet flere jødiske fanger.

Lockes forsvarer mener ikke, at Lockes skyld er bevist, men anklageren kræver tvangsarbejde på livstid og har betegnet den 43-årige Locke som en djævel i menneskeskikkelse.

Tidligere lejrfanger har i deres vidneudsagn erklæret, at Locke, der oprindeligt var arbejdsmand i Vestberlin, slog sine medfanger og mishandlede andre til døde.

17/9.

Tysk forening får 400.000 kr. tilbage.

Vestre landsret i Viborg har i går afsagt dom om, at foreningen „Deutsche Selbsthilfe“ i Nordslesvig skal have tilbagebetalt en formue på ca. 400.000 kr., som blev beslagnet i henhold til værnemagerloven og loven om revision af tyske betalinger for arbejde udført under krigen.

Formuen er resten af den kapital, foreningen, der var oprettet af det tyske mindretal, var i besiddelse af ved krigens afslutning i 1945. Foreningens midler stammede for en stor dels vedkommende fra værnemagergaver og procentafgifter af arbejde, der blev udført for tyskerne. Ved befrielsen blev foreningens nazistiske ledelse arresteret, og formanden, fhv. overløjtnant Peter Larsen, Skovby, fik en fængselsstraf og blev først løsladt i 1950.

Tidligere konfiskeret 108.000 kr.

Skifteretten i Aabenraa mente, at formuen burde gå i statskassen, dels på grund af pengenes oprindelse, dels fordi foreningen havde en så stærk tilknytning til det nazistiske parti, at kapitalen i realiteten tilhørte partiet, som nu er opløst.

Vestre landsret fandt imidlertid, at selv om partiet er ophørt med at eksistere og har haft et nært samarbejde med foreningen, kan dennes virksomhed kun anses for midlertidig op-

hørt, uden at der er truffet nogen beslutning i medfør af foreningens vedtægter.

„Deutsche Selbsthilfe“ har tidligere fået konfiskeret 108.000 kroner, og

landsretten finder det ikke godtgjort, at statskassen derudover skulle kunne gøre krav på foreningens formue. Foreningen tæller i dag 20 afdelinger med 884 medlemmer.

En tysk modstandsmænd

Alle vi mange, der bor i de lande, Tyskland besatte under krigen, leder med lys og lygte efter ethvert tegn, stort eller lille, der kan yde næring til vore ønskedrømme: At det tyske folk dog ikke var så ondt, som dets gerninger viste, og at det har lært noget afgørende af de store ulykker, det bragte ned over andre og derigennem også over sig selv. At tyskerne i 1933 overlod Hitler magten og lod ham beholde den til den bitre ende, er for mig et bevis på rigtigheden af det 3000 år gamle ord „Uden synner forvildes et folk“; den eneste virkelige og på sin vis uovervindelige modstand kom fra de kredse, som havde synerne: kommunisterne og de kristne. (At så kommunisternes og de kristnes tro er af diamentralt modsat indhold, er en anden sag, der ikke skal behandles her).

Medens vi danske i 1933—45 jævnlige hørte om Martin Niemöller og andre, er der en tysk modstandsmænd, en ualmindelig fremragende præst, Dietrich Bonhoeffer, hvis navn først er blevet almindeligt kendt hos os efter Tysklands fald. Det er en usædvanlig og glædelig overraskelse at læse om ham. Det fyldigste, som hidtil er kommet på dansk om ham og hans indsats, er en bog af E. Thestrup Pedersen: Eksistentialisme og Kristendom (Nyt Nordisk Forlag, 179 sider, 12,75 kr.; man skal ikke lade sig afskrække af titlen!), hvoraf omtrent to trediedele handler om Bonhoeffer. Han blev født i 1906 og voksede op i et hjem med vid horisont og kom tidligt med i bekendelseskirken. Allerede i foråret 1933 holdt han et radioforedrag mod førerprincipet; transmissionen blev afbrudt. Senere virkede han 1½ år som tysk præst i London, men kaldtes tilbage til kampen i Tyskland; i 1939 var han i USA og fik tilbudt et professorat

(man ville redde hans liv!); havde han sagt ja, kunne han i 1945 være vendt tilbage til sit fædreland og være kommet i spidsen for dets genrejsning; men han følte, at hans plads var hjemme uanset risikoen; han kom med i den aktive modstand mod Hitler, fik skriveforbud, foretog illegale rejser til Sverige og Schweiz og blev fængslet i april 1943. Da han i fængslet hørte om det mislykkede attentat 20. juli 1944 mod Hitler, var han klar over sin skæbne; og den 9. april 1945 blev han henrettet i koncentrationslejren i Flossenburg, få dage før den blev befriet af amerikanerne.

Men selv i de to år i fængsel og koncentrationslejr virkede han energisk, med studier og skrivelser, breve og digte og med hjælp til sine medfanger. Hvad han skrev i den tid, er senere udgivet under titlen „Widerstand und Ergebung“ (Modstand og Hengivelse). I sin ungdom blev han pacifist under indtryk af bjergprædikens ord om ikke at sætte sig mod det onde; men han har som bekendt ikke været den eneste, hvem nazismen har drevet fra pacifisme til aktiv modstand. I fængslet spurgte en italiensk medfange ham om, hvordan han dog som kristen og præst kunne deltage i en sammensværgelse. Hans svar var: „Hvis en vanvittig styrer sin bil ind over fortovet, kan jeg som præst ikke nøjes med at begrave de døde og trøste de efterladte. Jeg må springe til og rive chaufføren fra rattet, hvis jeg netop er på det sted!“.

Overalt, hvor Bonhoeffer i sit korte liv færdedes og virkede, fik han særdeles stor indflydelse. Det skyldes ikke blot, at han som kristen tænker er blandt de største, men i langt højere grad det enkle, desværre meget sjældne forhold, at han virkelig leve-

**AKTIESELSKABET
N. RAACKMANN — PAPIRVAREFABRIK
HORSENS**

CARL J. NIELSEN , cigarfarabrik Kun salg til private Horsens — Tlf. 25436	A/S FÆLLESBAGERIET HORSENS	
B. HJERRESEN Børnekonfektion en gros Tlf. 25242 Horsens	Tlf. 2 36 25	Tlf. 2 36 25
RIBE STØBEGODSLAGER Hospitalsgade 19 Tlf. 22318 Horsens	JYDSK POSSEMENTFABRIK Th. Madsen Thorsvang pr. Horsens	
„JETTE“ v/ C. C. Mikkelsen Borgergade 1 Horsens	M. J. MOURITSEN HORSENS	
GRØNFELDT Horsens	A/S HORSENS KULKOMPAGNI	
WILHELM PETERSEN & SØN Malermestre Sønderbrogade 9 — Horsens	SVEND ANDERSEN MØBLER	HORSENS
CARL JENSEN Tømremester Værksted: L. Nygade 14, Horsens	AKTIESELSKABET HORSENS SØLVVAREFABRIK BRD. W. & S. SØRENSEN	
S. STEFFENSEN & SØN Tømremestre Nylandsalle 26 Horsens	SØNDERGADE 15	
H. CHR. JACOBSEN Tømrer- og snedkermester Værksted: Søndergade 14 Horsens	DANSK HYDRAULIK Industri aktieselskab	
JYDSK SLIPPERSFABRIK Tlf. 22850 — Horsens	JUELSMINDE	DENMARK
Sundvejens Bryggeri & Mineralvandsfabrik - Horsens	SIGURD STENHØJ I/S MASKINFABRIK BARRIT	
MURERMESTER KARL BACH Tlf. 2187 - Lærkevej 19 - Horsens	Aktieselskabet HORSENS PRIVATBANK Horsens	ANDELSVASKERIET HORSENS
RUDOLF ZEEBERG VEJLEVEJ 14 - HORSENS TLF. 2 43 44	Tømremester Viggo Jørgensen Barrit	N. C. SCHMIDT Kitler, lommeværkløder, forklæder Solvej 1 — Horsens
	K. DALBY HANSEN Statsaut. install., Barrit, tlf. 44	
	Statsaut. installatør M. LOSE Tlf. 21273 — Horsens	BYGHOLM TEGLVÆRK Tlf. 2 12 66 Horsens
	T. MYRFELD Fisk & vildt Hestedam — Horsens	ØSTERGAARDS FRØAVL A/S Stensballe pr. Horsens

ANDELSMEJERIET

BYENS MEJERIER

VARDE

TLF. 168

TLF. 635

BIO

Varde

VARDE KØBSTAD

ANDREAS LAMP

Købmand

Tlf. 80

Varde

VESTJYSK TRÆLASTHANDEL

VARDE BETONVAREFABRIK

J. LAURITZENS EFTF.

Mæglerforretning
Esbjerg

ANSAGER

ANDELS-SLAGTERI

E. & C.s

Hønsfoderfabrik A/S

ESBJERG

VALSEMØLLEN

Aktieselskab

ESBJERG

Aktieselskabet VARDE BANK

Aktieselskabet

VARDE STAALVÆRK

MAGASIN PETERSEN

Manufaktur

VARDE

NORDHOLTS MARGARINEFABRIK A/S

OST EN GROS

VARDE

SPARE- OG LAANEKASSEN

FØR VARDE BY OG OMEGN

Aktieselskabet VARDE BANK

ESBJERG AFDELING

ESBJERG BANK

AKTIESELSKAB

Aktieselskabet
RINGKJØBING BANK

RINGKJØBING LANDBOBANK

Aktieselskab

RINGKJØBING & OMEGNS SPAREKASSE	A/S NIELS HANSENS MOTORKOMPAGNI RINGKØBING	
RINGKJØBING FISKEEXPORT & FILETFABRIK Telf. 376 — 491	AKTIESELSKABET TARM BANK	
P. RASMUSSENS BOGTRYKKERI Ringkøbing Tlf. 188	TARM VOGN- OG KAROSSERIFABRIK Tlf. 62 CHR. SØRENSEN Tlf. 62	
Herre- & drengeklæder KIRK Ringkøbing - Tlf. 490	HANS SØRENSENS MASKINFABRIK Tlf. 114 Tarm	M. NIELSENS TØMMERHANDEL Tarm Tlf. 1 og 221
A. V. VEJGAARD Aut. S. M. C. forhandler Tlf. 78 — Ulfborg	TARM OG OMEGNS SPAREKASSE	H. SØNDERBY & CO. Tarm
K. A. HAAHR Kolonial - Isenkram - Radio Tlf. 2 — Houen pr. Tarm	HARTVIG GRAVESEN A/S Tarm — Tlf. 37	Fa. A. ANDERSEN Skjernvej 7—9, Tarm Tlf. 123 — Giro 70346
O. MØLLER KRISTENSEN Dyrlæge Ølgod Tlf. 12	BIO TISTRUP Tlf. 51 v/ Niels Toft	Aktieselskabet SKJERN BANK
ØLGOD OG OMEGNS SPARE- OG LAANEKASSE	A/S HANS BANKS EFTF. Skjern	HALFDAN SØRENSEN Bagermester Skjern
HUGO HOLMSTOEL JERN- OG STALFORRETNING Tlf. 1 og 601 — 602 SKJERN	CHR. JACOBSEN Købmand Skjern Tlf. 20	SKJERN & OMEGNS SPAREKASSE
SKJERN SVINESLAGTERI C.W.S. SVINESLAGTERIER A/S		

Samsø Korn- og Foderstofforretning

A. HEEGAARD HANSEN A/S

Ballen — Samsø

Samsø Spare -og Laanekasse

TRANEBJERG

MAGASIN DU NORD
v/ HENRY NIELSEN
TRANEBJERG — SAMSØ

HERREMAGASINET
C. HAAHR
Tranebjerg, Samsø - Tlf. 339

MORTEN KÆMPE
Handelsgartner
Tranebjerg Samsø

FLEMMING ANDERSENS
BOGHANDEL
Tranebjerg, Samsø

ØRBY BRUGSFORENING
pr. Kolby
Tlf. Tranebjerg 89

JOHS. SØRENSEN - Ballen
Kød - Flæsk - Pålæg
Udsalg fra slagteriet
Tlf. Tranebjerg 320

ØSTERLINDET
ANDELSMEJERI

SVEND HENRIKSEN
Urmager & guldsmed
Aakirkeby

Aktieselskabet

SAMSØ BANK

Tranebjerg — Samsø

L. RASMUSSEN
BALLEN — SAMSØ — TELF. 1

SAMSØ ANDELSSLAGTERI
BALLEN — SAMSØ

LOLLAND-FALSTERS FRØHANDEL A/S

Nykøbing F.

A/S NYKØBING F. BRYGHUS

SJØRRING MASKINFABRIK I/S
SJØRRING THY TELF. 10 og 100

VEJNIVEAUET VED KRUSA ER ENDNU IKKE BESTEMT

De forberedende jordarbejder
ved Bernadotte-monumentet
må vente endnu nogen tid.

Bernadotte-komiteens formand, landsretssagfører Per Federspiel har været i forbindelse med havearkitekterne C. Th. Sørensen og Junggreen Have for at få arbejdet igang med planering og beplantning af Bernadotte-monumentets omgivelser.

Efter kontakt med amtet er sagen dog foreløbig stillet i bero, idet det viser sig, at amtet endnu ikke har bestemt sig for vejniveauet. Denne kan variere op mod en meter, eftersom krydset nordpå udføres på den ene eller den anden måde. Man ser sig derfor nødsaget til at vente med anlægsarbejderne, indtil den endelige afgørelse foreligger.

MIT MØDE MED 19. SEPTEMBER 1944

— Jeg befinder mig som tjenstgørende overpolitibetjent et øjeblik nede i politistationens samlingsstue. — Det er ved 11-tiden om formiddagen. — Pludselig bliver politistationen omringet og besat af indtrængende tyske soldater — jeg får en karabin stukket for brystet og er nu fange i ca. 7 mdr. i de forskellige tyske kz- og krigsfangelejre. — Den samme dag ligger min kone og søn begge to syge i vort hjem og bliver først underrettet om min tilfange-tagelse om aftenen af „Dansk Røde Kors“.

Under mit ophold i Tyskland kommer Gestapo på razzia kl. ca. 24 om natten til den 13. februar 1945 og tager en ung mand til fange — een af min søns kammerater — fordi han har uddelt „Frit Danmark“. — Han er blevet „stukket“ og kommer først ned på Aarhus politistation — herfra til Frøslev og senere til Sverige. — Hans anholdelse finder sted på min bopæl: Ing. Boulevard 14. — Min kone sidder på det anførte tidspunkt, hvor han bliver taget af Gestapo, i vor spisestue sammen med min søn og et par andre kammerater af ham.

— 19. september 1957: — Det stor-

politiske skakspil, hvori Danmark er een af brikkerne, går videre. De, der før var vore fjender, er nu blevet gjort til vore venner. — Møllen har vendt sig, og langsomt, men sikkert, går vejen frem mod den næste verdenskrig, det skakspil, der bliver remis, — hvor der ikke findes hverken en vinder eller en taber, — det spil, som vil ende uafgjort.

Willads Jensen, Aarhus.

Studiestipendier til Sverige

Den svenske Femte Maj-Fonden i Göteborg, som er oprettet af den „Kommité för hjälp till danska flyktingar i västra Sverige“, som virkede i årene 1943—45, vil i slutningen af 1957 foretage den tolvte udde-ling af stipendier. Der står i år ialt ca. 3.000 sv. kr. til rådighed, og stipendierne uddeles i regelen i portioner på 3—500 kr. Stipendiebeløbene skal anvendes i løbet af 1958.

Stipendierne uddeles for at støtte dansk ungdoms studier eller uddan-

nelse i Sverige for derved at fremme kendskabet til svensk kultur samt svensk samfunds- og næringsliv. Øverste aldersgrænse for at komme i betragtning ligger omkring 35 år.

Ansøgninger om at komme i betragtning ved stipendieuddelingen rettes inden 15. oktober 1957 til Styrelsen för Femte Maj-Fonden, c/o Kgl. dansk Generalkonsulat, Göteborg, Sverige.

Den danske forening Norden, Malmøgade 3, København Ø., giver oplysninger.

Ansøgningerne skal indeholde oplysninger om: Ansøgerens bopæl, alder, beskæftigelse, tidligere uddannelse, de påtænkte Sverigesstudiers art og varighed, det ønskede stipendiebeløbs størrelse samt eventuelle anbefalinger.

Fondens styrelse træffer beslutning om uddelingen af stipendierne i midten af december. Umiddelbart derefter vil ansøgerne få meddelelse om udfaldet.

Politiets mindeplads på Bispebjerg kirkegård er på mange måder et sidestykke til mindelunden i Ryvangen, men mens mange tusinde strømmer til Ryvangen, er der kun sjældent større besøg på Bispebjerg, og alligevel er det et af de smukkeste og mest idylliske mindepladser, vi har fra krigstiden. Nu og da kommer et menneske stille vandrende med en buket blomster eller en krans og lægger den enten ved monumentet eller ved en af gravstenene. Vedkommende står stille og lader tankerne gå tilbage til dengang for 14 år siden, da nazisterne tog politiet.